

REDNOSTVO ZARJE je v Ljubljani, Francišanska ulica št. 8 (iskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. popoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelje in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21-60, polletna K 10-80, četrtletna K 5-40, mesečna K 1-80; za Nemčijo celoletno K 26-40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36-—.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 8. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petletna 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 566.

V Ljubljani, v petek dne 25. aprila 1913.

Leto III.

Novi Balkan.

II.

Balkansko vojno so imenovali zelo navdušeni pa malo kritični zagovorniki vsega, kar prihaja iz Solije, Belgrada ali s Cetinja, vojno za osvoboditev Slovanov ali pa za osvoboditev kristjanov. Drugi so jo označevali za katastrofo polumesece, tretji pa so govorili o osvoboditvi nemu pohodu. Nedvomno je bilo vsega tega nekoliko vmes; toda sodba, ki ne bi znala nič drugega povcdati o balkanski vojni, bi bila zelo pcvrsta. Gospodarska dejstva razlagajo tudi to zgodovinsko dramo.

Evropski kapitalizem, četudi še zaostaja za ameriškim, se je zadnja desetletja razvijal v silni progresiji. Hrepenenje po novih trgih je vsled tega postajalo večje in večje. Po vsem svetu se razpleta mreža dobičkolovstva; skrajni azijski Vzhod je preprežen s postojankami belega kapitalizma, vsa Afrika postaja njegova last. Pred svojim nosom pa ima še kos sveta, ki živi še v gospodarstvu preteklosti, brez pomembne industrije, večidel še v patriarhalnih razmerah, a neizpran in za kapitalistično eksploatacijo izredno primeren. V tesnih stikih z zapadom, obljuben s krepkim prebivalstvom, vsesveta moderno življenje v naraščajoči meri in potrebe tega življenja se javljajo močnejše in močnejše. Ob pomanjkanju domače industrije mora kupovati v tujini, da zadosti tem potrebam. To je prilika, ki je kapitalizem ne more prezreti.

Vrhutega je Balkan most Evrope. Preko njega drže pota v vabljive daljave, važna pota, ki okrajsavajo dolge in drage ovinke ter pomagajo onemu, kdor se jih more posluževati, da si prihrani mnogo izdatkov, ki sicer manjšajo njegov dobiček. Balkan je bil torej že dolgo torišče kapitalističnega izkoriščanja. Male balkanske države so v marsikaterem oziru dobivale znake kolonij. Kajti kapitalizem ne zadovoljuje s tem, da je kakšen trg sploh na svetu in da tam vsakdo lahko ponuja svojo robo; vsako priliko izkuša popolnoma dobiti v svojo vest, izključiti konkurenco, konsumente pa spraviti v odvisnost. Tem interesom denarne vrve mora služiti politika, mala in velika, notranja in zunanja. Balkanske države so močno občutile to politiko in so spoznavale, da je vsa njih neodvisnost le navidezna in v nevarnosti, da danes ali jutri popolnoma izgine.

Turčija kot največja posestnica na Balkanu je očividno hiral. Odmrni poizkus mladoturške revolucije, ki je imel rešiti otomansko državo marazma s pomočjo ustave in notranjega moderniziranja, se je ponesrečil. Proces propadanja je bil že preveč napredoval in za konstitucionalno življenje je bila dežela vse premočno pripravljena, da bi bila mogla tako prebrskati rešitve, kar je ležalo v agoniji. Pospešilo je samo polom. Vsi, ki so prežali na kakšno dedščino in so prej mislili, da lahko mirno čakajo, dokler ne izdahne »bolni mož ob Bosphoru«, so pohiteli, da spravijo kos plena pod streho preden bi se morda Turčija še okrepčala. Mirno je morala komaj za silo prenovljena država prenašati bolesterne amputacije. Silnemu razočaranju in zunanji politiki so nujno sledili notranji boji, ki so preprečili vsak razvoj moči. Gospodarsko in politično oslabiljeno, od domače revolucije ogroženo Turčijo je začela vojna v Afriki. Slabost se je razgrinjala pred očmi vsega sveta. Medtem ko je zunanji sovražnik napadal državno posest, jemal v Tripolitanijski kos za kosom turške zemlje, zasedal njene otoke v Egejskem morju, so doma divjala strankarska nasprotja z nebrzdano strastjo, je albanska vstaja vezala vojaško moč države, so nezadovoljniji grozili z novo revolucijo in z naskokom na glavno mesto. In vladna avtoriteta je morala sklepati slabotne kompromise ter priznavati, da ni v deželi ničesar, kar bi trdno stalo in moglo odbiti samemu obstanku državi grozeče viharje.

Blizajoči se polom Turčije je izvajaljo želje vsake evropskega kapitalizma; s tem pa je povečeval nevarnost za male balkanske države, ki so se morale zbat, da se sklene okrog njih železen obroč imperializma, ki jih prejalistično popolnoma zadusi.

Izza turško-italijanske vojne je bila Turčija le še plen. In bilo je le vprašanje, kdo ga pogoltne. Rešitve zanj ni bilo v Evropi več. Potek poznejše vojne z vsemi notranjimi krizami, ki jih tudi ta največja nevarnost ni mogla ugnati, je potrdil, da je bila usoda otomanskega cesarstva v Evropi že zapečatena.

Vojna balkanske zveze, z orožjem izvojevana zoper Turčijo, je bila pravzaprav vojna Balkana z evropskim kapitalističnim imperializmom, v prvi vrsti z imperializmom onega kapitalizma, ki je najbolj upiral svoje poglede v Balkan. Bolgarska, Srbija, Črna gora in Grška so se bojevale za »osvoboditev«² Makedonije, Epira, Tracije; veliko bolj in predvsem so se bojevale za svojo neodvisnost, za svoj obstanek.

Energični klic evropske diplomacije ob začetku vojne: Status quo! — je bil obupni glas dediča, ki se je ustrašil, da se mu izmakne dedščina, na katero se je že davno pripravljval. Rusija je bila povsem solidarna z Nemčijo in Italijo z Avstrijo, da naj ostane na Balkanu vse neizpremenjeno. Kajti prav tedaj položaj: Slovanske države in Grška majhne in slabe, Turčija umirajoča — je bil najugodnejši za bodoče

račune imperializma. Če bi Turčija zmagała in se povečala na račun malih držav, bi se silno zmanjšali vsi upi na Solun in Carigrad; močna Turčija ne bi bila več predmet razdeljevalnih kalkulacij. In ker so po Evropi mislili, da bo Turčija zmagovala, so se takoj razigrali kot »zaščitniki malih«, ki jih bo varoval njih abrakadabra — status quo.

Druge eventualnosti, da bi bila Turčija poražena, niso začetkom upoštevali. Čarodetni status quo pa je imel vendar tudi v tem slučaju preprečiti zgradbo nove čvrste pregrade, ki bi zaprla imperializmu pot do Egejskega morja in do Bospora. Status quo ... da se ne pokvari račun kapitalističnega imperialističnega spekulacije. Status quo ... da bo mogoče mirno počakati, ko padejo jabolka z drevesa.

V balkansko-turški vojni je bila na eni strani balkanska zveza, na drugi pa — status quo. Da je Turčija premagana, je manjšega pomena. Ona je bila premagana že pred vojno; premagala se je sama. Da je premagan status quo — to je odločilno. Ta zmaga je napravila iz kapitalističnih kolonij na Balkanu samostojne države.

Ali tudi ta samostojnost je le relativna. Sloga velesil, od katerih druga drugi ne zaupa preko plota, izvira iz instinkta, da imajo kapitalistični interesi pred sabo novo nalogo, kako bo v novem položaju obdržati Balkan v čim večji odvisnosti.

Kapitalistična nesramnost.

(Dopis iz Podgore na Goriškem.)

Pred nekaj dnevi je nekaj delavcev tukajšnje papirnice bilo odpuščenih od dela in sicer samo zato, ker so zahtevali izplačilo difference na plači. Ravnatelj tovarne je sprejel dotične delavce v pisarni z zelo neokusnim pozdravom. Ko so delavci pojasnili svoje zahteve, jim je zabrusil v obraz: »pijane svinje«. Eden od delavcev mu je na to odgovoril, kakor je zaslužil, in gospod je, razžaljen seveda, brutalno zapodil delavce, dvanaest po številu. Med temi delavci so taki, ki so delali v tovarni dvajset, trideset in eden celo dvainštirideset let.

Kapitalistična trdosrčnost se seveda ne ozira na to, da je delavec skoraj pol stoletja delal za sramotno nizko plačo in pustil vse svoje moči na delu. Kadar pa zahteva izplačila pridržane meзде, ga enostavno vrže siti kapitalist na cesto. In v takem slučaju ni svetnikov, da bi pomagali. Delavstvo si mora pomagati samo.

Skoro tisoč delavcev dela v podgorski tovarni in ti bi lahko zapodili sto ravnateljev hkratu, ki bi ne hoteli ugoditi upravičenim delavskim zahtevam. Ali podgorsko delavstvo ni še prišlo do spoznanja, da je le v organizaciji moč, da se le z organizacijo pridobe boljše delovne razmere. In ravno delavstvo podgorske tovarne bi moralo biti z ozirom na izkušnje zgled ostalemu delavstvu na Goriškem. Žal, da je še neorganizirano in večinoma tudi še razredno nezavedno. In žalostne posledice nezavednosti vidimo v Podgori malodane vsak dan. Ni je delavnice ali tovarne v naši okolici, kjer bi se z delavstvom razglašalo tako kakor v podgorski tovarni. Slabe plače, dolg delovni čas, nezadostne varnostne naprave pri strojih, v higijeni in ozirom nikake oskrbe, obrekovanja itd. to vse je za naše delavstvo takorekoč vsakdanji kruh. In pri vsem tem delavstvo ne misli na organizacijo in čaka, da pride pomoč sama od sebe. Razen malega števila sodrugov, ki so od prvega začetka ostali zvesti člani organizacije, spi ostalo delavstvo, seveda v lastno škodo in škodo svojih tovarišev. Celotno to so morali ež doživeti organizirani delavci, da so jih zasmehovali nezavedni tovariši, ki so raje za štafžo meščanskim strankam in onim, ki jih izkoriščajo; in ravno tisti, ki dostikrat prezirajo socialiste, ki zahrbtno napadajo sodruge, ki agitirajo za organizacijo, ravno tisti so večkrat krivi, da se začne z delavskim gibanjem v tovarni, ki bi lahko imelo hude posledice za vse delavstvo. Dobro je, da spoznamo take elemente, s katerimi bo moralo zavedno delavstvo enkrat obračunati.

Upamo, da se bodo sedaj po tem žalostnem slučaju, odprle zaslepljenim delavstvu oči. Dvanaest delavcev trpinov je pogljal kapitalizem na cesto in le zato, ker so zahtevali svoje pošteno in trdo zasluženo krajcarje. Vse svoje življenje so se ubijali v tovarni in pustili tam vse svoje moči. Od že itak nizke plače odtrgavajo, ko pa gredo in zahtevajo, kar jim gre po vsej pravici, jih kapitalistični brezsrčnež z grdimi psovkami zapodi od dela. In nekomu, ki je za dotične delavce posredoval, je odgovoril ravnatelj, da mora imeti svoje delavce v disciplini, češ, če enim ugodim, pridejo za tem drugi in žid nima več miru. Disciplina!

Kako lepa beseda, kdor jo razume. Delavci in delavke podgorske tovarne! Ravnateljeve besede, da mora imeti disciplino med delavstvom, te besede premislite! Tudi vi morate biti med seboj disciplinirani, to se pravi: organizirajte se! Ne pozabite, kaj da se je zgodilo onim vašim sotrpimom, ki so zahtevali svojo trdo prisluženo meздо. Vaše mesto je v organizaciji, pridružite se onemu malemu številu organiziranih delavcev, da postanete tako člani močne organizacije, ki bo branila

vaše interese proti nenasitnemu kapitalističnemu izkoriščevalcu. Vsi do zadnjega v organizacijo, ki edina lahko pribori delavstvu boljše delovne in mezdne razmere. Naš nasprotnik je močen, tudi mi moramo biti močni, če se hočemo uspešno meriti z njim.

Zgradba obrežnih zidov ob Ljubljani.

Na torkovi seji ljubljanskega občinskega sveta sta o zgradbi obrežnih zidov ob Ljubljani poročala v imenu stavbenega odseka poročevalci Štembov in od mestnega stavbenega urada inženir Prelovšek.

Iz poročila inženirja Prelovške povzema: Ljubljanski občinski svet je v svoji seji dne 11. februarja 1913 soglasno odobril predloženi mu splošni fasadni načrt obrežnih zidov, katerega je izdelal arhitekt Keller. Sklenilo se je nadalje, da se na podlagi detaljiranih načrtov napravi približni stroškovnik in dožene ona vsota, katere pripade na mestno občino. Šele potem se bode sklepalo o tozadevnem kreditu.

Ti odobreni Kellerjevi načrti so bili predloženi komisiji za osušitev barja v upoštevanje, katere je v svoji seji z dne 17. novembra 1912 sklenila, da se bode želim mestne občine v okvirju odobrenih sredstev po možnosti oziralo. Vendar pa naj se radi hitreje rešitve tega vprašanja mestni občini nasvetuje, da oni del obrežnega zidovja z vsemi projektovanimi okraski, kakor jih projektuje arhitekt Keller, in ki segajo nad koto 288:00 m. n. m., napravi mestna občina na lastne stroške. Povrnejo pa se to oni izdatki, ki so za to zidovje preliminirani v odobrenem stroškovniku. Na podlagi tega sklepa je kanalizacijski oddelek mestnega stavbenega urada izdelal stroškovnik za zidavo obrežij med Obrezovo hišo na Bregu in Pogačarjevim trgov po že odobrenem arh. Kellerjevem načrtu.

Cene v tem obrežnem stroškovniku vkljub pazljivosti in kolikor se je moglo v tem kratkem čas doseči tudi natančni analizi, vendar tvorijo, kakor pri vsakem proračunu neobvezne vsote, katerih končni znesek se lahko nekoliko spremeni.

Kolikor se je torej zamoglo na podlagi v stavbnem uradu znanih tozadevnih enotnih cen, katere je naznanilo podjetništvo »Alpenländische Baugesellschaft«, sestaviti končni stroškovnik, bi ona svota, katere je potrebna za izvršitev obrežnih zidov nad koto 288:00 m. n. m., po arh. Kellerjevem načrtu znašala okroglo 440.000 K.

Stroški komisije za osušitev barja za izpeljavo tega dela obrežnih zidov po starem načrtu bi znašali približno 200.000 K.

Na ta način bi uresničenje arh. Kellerjevega načrta stalo mestno občino okroglo 240.000 K.

Ker so pa spodnji deli zidovja že precej visoko dodelani, in ker je že od fundamentov počenši neobhodno potrebna določitev posameznih stebrov in rizaritov ter stopnjice, z eno besedo razdelitev posameznih detaljev Kellerjevega načrta, je skrajni čas, da se ta načrt v vseh detaljih odobri in njega definitivna izvršitev sklene.

Kako naj se to delo izvrši, sledi iz sledečega nasveta stavbenega odseka, ki ga je občinski svet na torkovi seji soglasno odobril:

Občinski svet skleni, da se na podlagi aproksimativnega proračuna, katerega končna vsota znaša 440.000 K, in od katere svote dobi mestna občina s strani komisije za osušitev barja približno povračilo 220.000 K (oficijelne podatke naznani komisija kasneje), izvrši facadovanje obrežij po arh. Kellerjevem načrtu, katerega se danes z ozirom na dejstvo, da so vse poznejše izpremembe izključene, v vseh novih detaljih odobri, in sicer s sledečimi dopolnitvami:

1. Projektirana štirioglasta pritlična hišica z javnim straniščem na Marijinem trgu naj se izvrši po prvotnem osnutku, ker tvori prvič primeren arhitektonični zaključek novo projektirane obrežne promenade, in ker je drugič naprava in vzdrževanje podzemeljskega stranišča neprimerno dražja, nego pritlična situacija. Vrhutega bi v pritlični hišici nameščena prodajalnica tobaka znatno pripomogla k amortizaciji stavbnih stroškov.

Za zidavo pritlične stavbe bi se moral uporabiti izključno patiniran material. (Stari strešniki in star omet.)

2. Izvršijo naj se samo tri arkade, kakor je to razvidno iz prvotnega zasnutka.

3. Spodnja terasa naj se izvrši tako kot v prvotnem projektu označeno, t. j. pričeni pri prei imenovanih treh arkadah pa do poslopja Filharmonije.

Naprava spodnjih teras je upravičena ne le vsled nastalega pristajališča za ladje, marveč ker se na ta način umetno razširi vsled regulacije znatno zožena Ljubljanska struga. Res je, da se vsled tega projekta zoži gorenja terasa, vendar pa je za slučaj, ako se v teku let razvije tako živahen promet, da bo razširjenje gorenje terase neodložljiva potreba, dana skoraj enaka možnost kot danes, da se spodnja terasa preobkoda z arkadami.

Vrhu tega pa se bodo nova nastala poslopja na tem kraju umaknila v stavbno črto in razširila gorenjo teraso. Ako se pa pri eventualno sedaj projektranih adaptacijah starih poslopih izda stavbno dovoljenje, na le isto izda pod

pogojem, da se pritlični promet ovirajoči vogali, ali potom arkad, ali na kak drug način odstranijo.

Pri stopnjišču med Gerberjem in Krejčijem naj se ustvari možnost prehoda z ene terase na drugo.

4. Pri poslopju Filharmonije se je zaradi prevelikih stroškov sedaj projektirana naprava terase opustila.

5. Zaradi reduciranja stroškov se bode število kamenitih stebrov v toliko omejilo, v kolikor dopušča arhitektonika.

6. Ustvari se tudi na desnem bregu med frančiškanskim mostom in Ribjim trgom spodnja 2:50 m široka terasa.

7. Dosedaj projektirano stopnišče ob Ribjem trgu se izvrši enostavnije in v toliko premakne, v kolikor to zahtevajo obrežna drevesa.

8. Izvrše se fundamenti za obe brvi čez Ljubljano, t. j. I. med Kongresnim in Ribjim trgom; 2. med poslopjem Filharmonije (os poslopja) in Krojaško ulico.

9. Širjava spodnje terase se zoži od 2:80 m na 2:50 m. Nadalje se postamenti pri gorenji terasi v širjavo zmanjšajo za 30 cm. Na ta način se na najožjem mestu razširi na 3 m, kar je za promenado popolnoma zadostno.

Vse večje stroške, ki nastanejo vsled okrašenja obrežnih zidov po Kellerjevem načrtu nad koto 288:00 m. n. m., nosi mestna občina.

Obenem pa se naprosi komisija za osušitev barja, da vse obrežne zidove pod imenovano koto 288:00 m. n. m., izvrši natančno po danes definitivnem detaljnem načrtu arhitekta Kellerja.

Ker pa to delo spada v področje komisije za osušitev barja, in ker nikakor ne kaže, da bi bili tudi dve strogo ločeni stavbeni vod i in dva podjetnika, je v interesu stvari, da se naj nadalje naprosi komisija za osušitev barja, da odredi izvršitev obrežne zidave med km 24:980 do km 25:500 nad koto 288:00 m. n. m. (izjzemu dobavo in vzidavo robnikov) po podjetništvu E. Czechowiczka & Sohn ter Alpenländische Baugesellschaft na podlagi tozadevne pogodbe za osušitev Ljubljanskega barja.

Vrhovno stavbno vodstvo tudi čez ta del obrežja pa naj prevzame dosedanje stavbno vodstvo za osušitev barja, katero naj istotako kot dosedaj vodi vsa pogajanja in obravnave s podjetništvom.

Na podlagi sklenjenih prememb v načrtu se potem napravi nov definitivni stroškovnik, katerega končna svota najbrže ne bode prekočala zgoraj omenjene skupne svote 440.000 K. Končna odobritev definitivne svote pa seveda pristaja občinskemu svetu.

Ako pa ta definitivni stroškovnik ne bode podal zadovoljivega rezultata ter podal očitvidno pretirane cene, ima mestna občina pravico prej opisano delo javno razpisati.

Mestni stavbni urad (kanalizacijski oddelek) pa preskrbi vse potrebne detaljne načrte, kubature posameznih del ter razdelitev posameznih stopnic, rizaritov itd. na licu mesta, sploh preskrbi vsa splošna in podrobna dela, ki jih zahteva izvršitev obrežnih zidov nad koto 288:00 m. n. m., vse tozadevne načrte pa mora odobriti stavbno vodstvo za osušitev barja in jih oddeliti podjetniku v izvršitev.

Ljubljana in Kranjsko.

— Sodruzi kolezarji, pozor! Sodruzi kolezarji, ki se nameravajo 1. maja udeležiti spreveda s kolesi, naj se zglaste najkasneje do 26. t. m. pri sodrugu Viktorju Zoretu, Selenburgova ulica 6, ali pa pri sodrugu V. Mihlerju. Sodruzi kolezarji, prijavite se v velikem številu, da bo spreved tem impozantnejši.

— Ustavljeno rokodelstvo. Z okrožnico od 14. novembra 1911 je klerikalni dež. odbor prepovedal županstvom pritiskanje občinskega pečata na glasovnice za občinske volitve. S to prepovedjo si je olajšal nelepe manipulacije pri občinskih volitvah. Klerikalne pristase in agitatorje je kar na debelo zalagal z glasovnicami in s tem takorekoč kumoval volilnim sleparijam. Sedaj je to področje delovanja deželnega odbora ustavljeno. Upravno sodišče je v odločbi o dobrujskih občinskih volitvah izreklo, da so veljavne samo one glasovnice, ki jih da župan dostavi volilnim upravičencem, dočim so neposredno od deželnega odbora volilcem izročene glasovnice neveljavne; takisto so vzlic prepovedi deželnega odbora veljavne z občinskimi pečatom opremljene glasovnice, ker je za veljavnost glasovnic merodajen občinski volilni red, ne pa odloki deželnega odbora. — Manipuliranje deželnega odbora z glasovnicami, ki ni bilo več lepo, je po razsodbi upravnega sodišča nedopustno.

— Uniformirani mučeniki z meje. Križev pot družinskih rednikov, očetov in sinov, ki jih je megalomanska dunajska politika vtaknila v vojaško uniformo in jih vrgla na mejo, slika sledeče pismo enega teh mučnikov, ki osvetljuje predvsem žalostne razmere 5. polka trdnjaviških topničarjev, a je veljavno tudi za razmere v drugih obmejnih garnizijah. Pismo slove:

Teodo, 15. aprila 1913.

Ko smo bili jeseni 1912 mobilizirani, so nas poslali v Dalmacijo: eni smo prišli v Novi grad, drugi v Teodo, tretji na krivošijske holme itd. Ko smo prišli, smo se potikali cel teden in 30

več po raznih krajih. Nihče se ni menil za nas in tudi jesti nam niso dali in spat nismo znali, kam bi šli. Končno so nas preoblekli in potaknili v lesene barake — zidanih bivališč, za hleve ali za zaloge namenjenih je bilo le malo. Nekaj so jih zagnali tudi v napravljena šotarišča na močvirnih tleh. Ko smo imeli »bivališča«, se je začelo vojaško službovanje. Na vse zgodaj zjutraj smo morali vstajati, čeva so nam izprali s črno kavo in potem smo »nastopili« na »delo«. Eni smo delali vojaške vaje, drugi znašli drva, tretji kopali, četrti vozili kame-nje na novo cesto, ki se je tedaj gradila. To do enajstih dopoldne! Potem menaža, obstoječa iz kroga in koščka mesa, brez prikuhe (na prikuho so se spomnili šele čez čas!). Popoldne od 2. do 5. se je »delo« nadaljevalo, potem hajdi po črno kavo. Kdor je imel denar, je lahko odšel v kantino po kruh — 60 vinarjev kilogram! — po salamo — pet kron kilogram! — po slanino — pet kron kilogram! — po svinjino — šest kron kilogram! — po sir — pet kron kilo-gram! Po končani »večerji« smo šli spat, vsak na svojo »posteljo« — tako so naši predstojniki imenovali pet kil slame. Tako se je aktivno službovanje nadaljevalo dan za dnem, polni žalosti in jeze smo rezervisti gledali na svoje trpljenje in mislili na svoje zapuščene družine, na žene in otroke, brez pomoči in brez podpore. In pritisnila je ostra zima in tedaj so se poveljniki spomnili in nam dali — prazne slamnice in vsakemu po eno prav tenko odejo (koc), za katere so se večer za večerom ponavljali prepri. Na spanje ni bilo misliti! Eden se je prepiral za voljo postelje, druga zaradi odeje, tretji je razgrajal zaradi uši, četrti je vsled katarja kašljal itd. Tak »teater« je trajal vsak večer do 11. šele pozneje se je vračal mir med razburjene du-hove. V drugi polovici januarja se je raznesla govorica, da nas izpuste 28. iz mukotrpne tlake in prav težko smo čakali na odrešitev. Ampak upi so nas goljufali: prišel je 28. januar in mi-nil in trpljenje se je nadaljevalo. Prišel je pust in približali so se velikonočni prazniki in za Veliko noč je moloh pogoltnil nekaj žrtev. 20. marca se je na krivolijskih holmih zgodila velika nesreča. Posebna komisija, v kateri je sodeloval tudi naš poveljnik, je pregledala, kam je postaviti barako za rezerviste, kje je najvar-neje pred — granatami. In postavili so jo pod ruševno se pečino. Moštvo, ki je spalo v baraki, je pogosto slišalo, da je padalo kamenje na streho, in je stvar sporočilo predstojnikom — zaradi javljanja jih je bilo več kaznovanih z za-porom. Ker se je kamenje nadalje rušilo in moštvo ni hotelo več spati v baraki, je pozneje zadevo javil četovodja, nazadnje tudi nadpo-ročnik sam polkovnemu poveljstvu. Poveljstvo je poslalo na lice mesta učeno komisijo, ki je stvar pregledala in izrekla, da ni nobene ne-varnosti za barako. Po tem učenem izreku skala ni stala več dva dni. Utrgala se je — do tisoč kubičnih metrov! — in porušila barako. O sreči lahko govorimo, da se je tisti čas v bližini zgodila avtomobilska nezgoda in da je radovednost odgnala moštvo na kraj nesreče: od 80 mož jih je ostalo v baraki le 22. Od teh jih je bilo ubitih 6 — pomečkani so bili tako, da jih ni bilo spoznati! — ostali so bili več ali manj hudo poškodovani. Nesrečne žrtve brez-vestne lehkomišelnosti polkovnega poveljstva so bile pokopane 22., oziroma 24. marca. Uprava polka pa ni zmogla, da bi postavila nesrečnim žrtvam nagroben spomenik, po posameznih stotnjah je poveljstvo razposlalo ukaz, da se nabirajo med siromašnim moštvom darovi za spomenik; seveda je to zbiranje bilo lepa pri-ložnost, da se zbere od ubogih rezervistov kak stotak in vtakne lepo v žep. Po veliki noči je prišlo na vrsto vojaško delo: razpostavljanje šotorov, kopanje okopov za topove in podobne vojaške igrice. Delati moramo kakor črna ži-vina, od zore do mraka in ob vsakem vremenu. Poveljniki trpinčijo moštvo in za vsako malen-kost grozi težka kazen. Seveda za izboljšanje menaže ni nikomur mar.

Tako se glasi pismo rezervista. Na Dunaju pa ugibajo gospodje ministri, da mednarodna kriza še ni razrešena in da ostanejo zato var-nostne odredbe na meji neizpremenjene. Toraj rezervistovskega pekla še ne bo konec!

— Glas iz Dalmacije. (Pismo rezervista iz Novega grada = Castelnuova.) Vsako gorje ima svoj konec, samo avstrijski mobilizaciji ni kraja, samo trpljenje rezervistov in beda njihovih dru-žin se ne neha. Z veseljem, s pričakujočim upa-njem smo brali izgnanci in jetniki ošabne diplo-macije o odločnem nastopu socialno-demokra-tičnih poslancev za odpust rezervistov, za od-rešitev stradalotih rezervistovskih družin. Za-našli smo se, da bo vsa zbornica, da bodo po-slanci vseh strank potegnili s socialnimi demo-kra-ti in se pridružili njih pravični in nujni zahtevi. Kakor curek mrzle vode nas je zadelo sporočilo, da so meščanske stranke — klerikalne in narodnjaške vseh narodov! — pustile soc. demokrate na cedilu in na željo vlade izdale rezerviste in njih družine. Žalostno je, da niso udarjeni samo tisti tepci, ki so take klerikalne in narodne može za poslance izbrali, ampak tudi drugi, in sicer nič manj, ki smo pri volitvah šli v boj za socialno-demokratsko stranko in njene kandidate. Sramotno obnašanje meščanskih po-slancev je pokazalo, kako resnična je beseda, da mora biti vsak socialni demokrat tudi agita-tor, ako hoče sam sebi dobro: sicer čuti tujo nevednost in svojo brezdelnost na lastni koži. Priporočam vsem sodrugom da si vtisnejo be-sedo v spomin in da se po njej tudi ravna in pridobivajo delavski armadi nove, sveže sile. Tudi ti doli smo, kar nas je socialnih demokra-tov, čvrsti agitatorji in sicer z velikim uspehom: kakor da se je rezervistom čez noč odkrilo socia-listično spoznanje. Seveda prav rad in brez ovinkov priznam, da ni tako rodovitna in pre-pričevalna naša beseda kot nerazumljiva poli-tika, ki jo vodijo na Dunaju.

— Članom bivše šišenske podružnice »Vza-jemnosti« naznanjamo, da se vrši 1. junija ve-lika vrtna veselica, in sicer jo priredi namesto razpuščene »Vzajemnosti« strokovna organiza-cija v Šiški. S drugom po Šiški priporočamo,

da naj se nikar zaradi razpusta ne razburjajo, temveč naj s podvojeno močjo agitirajo za uspeh veselice. Vsa pojasnila daje sodrug Šte-fan Dražil, pisarna konsumnega društva v Spodnji Šiški, Celovška cesta 56/1.

— Nogometna tekma med klubom »Ilirija« in moštvom »Concordia« se vrši 1. maja na travniku v Tivoli. Delavstvo opozarjamo že danes na to važno tekmo. — Moštvo »Con-cordia« se je sestavilo ponajveč iz bivših član-ov razpuščene »Vzajemnosti«.

— Bakrena ruda. Iz Železnikov poročajo: V Martinjem vrtu nameravajo pričeti kopati bakreno rudo. Podjetnik gosp. Josip Prosen in njegova družba so bili že tu in so si ogledali svet. Trdijo, da je Martinji vrh zelo bogat na bakreni rudi.

— Požar v Spodnjih Pirničah. V sredo zve-čer je začelo goreti ob polenajstih ponoči pri posestniku Juvanu hiš. št. 18. Domače gasilno društvo je bilo takoj pri ognju in ogenj omejilo, da se ni razširil na sosedna poslopja. Bila je velika nevarnost za vso vas. Hišne opravke so nekaj rešili. Ogenj so ob četrti na 12 je omejili. Pogorelec ima veliko škodo, zavarovan je bil pa za majhno vsoto 600 kron. Skoro gotovo je bilo zažgano.

— Samomor občinskega tajnika v Zgornji Šiški. V Zgornji Šiški se je ustrelil občinski taj-nik Anton Suwa.

— Izkopano okostje. Delavci, ki kopljejo pri semenišču rov za kanal, so izkopali v sredo človeško okostje s starim mečem in kopito konjske noge.

— Umrli so v Ljubljani: Frančiška Med-vedšek, delavčeva žena, 62 let. — Marija Ju-van, posestnikova žena, 32 let. — Marija Krem-žar, čevljarjeva vdova, 71 let. — Elizabeta Se-dej, občinska uboga, 65 let. — Anton Gruden, dninar, 22 let. — Veronika Kramar, hči želez-niškega delavca, 11 mesecev. — Ludovik Hri-bar, tovarniški delavec, 49 let. — Marija Su-hadolnik, mestna uboga, 67 let. — Herman Sperling, korektor, 63 let.

— Velika dedščina. Staybinski delavec France Radovič na Gorenjskem je dobil uradno obvestilo, da mu je v Kapstadu umrl sorod-nik zapustil premoženje, vredno en milijon.

— Quo vadis v kinematografu »Ideal«. Nihče naj ne zamudi pogledati to največje delo kinematografije. Naval na blagajne je že pri predprodaji vstopnic od polenajstih dopoldne do dvanajstih velikanski. Ta film ostane do pon-deeljka na sporedu. V soboto prva predstava od 1 do 3.

IDRIJA.

Delavci in rudarji v Idriji!

Prvi maj, edini delavski praznik, je zopet pred nami. Veliki lepaki nam tudi letos nazna-njajo spored majske slavnosti. Slovesno kakor druga leta in še bolj moramo obhajati tudi letos naš veliki dan. Vzrokov za manifestacijo za naše politične, kulturne in druge potrebe imamo dovolj. Posebno še letos, ko smo potisnjeni v največjo politično negotovost, ki nam lahko vsak dan, ali vsako uro naše bedno stanje še po-slabša. Delavski praznik, prvi majnik, je edini dan veselja onih, ki so vse ostale dni v letu upreženi v skrb in delo brez prestanka. Zato pa, delavci in delavke, udeležimo se vsi majske manifestacije kot nam vleva naša delavska za-vest. Mladina njena je bodočnost — naj si ustvari s 1. majnikom pot do razredne zavesti modernega in izobraženega proletarca. Nihče naj se ne sramuje stopiti v vrste svojih soto-varšev, ki bodo zgodaj zjutraj mirno in dostojno manifestirali za delavsko prostost in za velike cilje socializma. Kdor se ta dan svojih sotrpinov sramuje, ta ni sposoben za boj, ki čaka vsakega proletarca. Delavci, rudarji! Žene in matere! Spominjajte se še onih časov, ko se v Idriji še ni obhajal praznik prvega maja. Kako se nam je takrat godilo? Še stokrat slabše kot danes! Otroci so stradali kruha, obleke so bile siro-mašne. Prazniki, ki so nam jih drugi postavili, so bili nam največkrat grenki. Mesa ni bilo, vina ni bilo, skratka nič človeškega ni bilo, dasi je bilo vse ceneje kot dandanes. Naši otroci so hodili koledovat in praznike voščit okrog me-ščanskih družin, če ne ni bilo grizljaja mesa niti na sveti dan. Pomislite, koliko se je izpreme-nilo! Čegava zasluga je to? Ali ne zasluga naše zavednosti, zbuje ne po socialni demokraciji, ki se je poglobila v nas. Kaj je bil delavec še pred kratkim časom? Vse ga je preziralo! In danes? Koliko smo dosegli na gospodarskem in politi-čnem polju. Koliko pa bomo še dosegli, če smo edini in zavedni. Prvega maja manifestira in se veseli delavstvo po vseh onih mestih in krajih sveta, kamor je prodrla luč socializma. Ali ho-čemo za našimi tovariši zaostati? Ne, z njimi vred hočemo praznovati edini naš praznik, v duhu se hočemo združiti ta dan z vesoljno ar-mado revolucionarnega socialističnega proleta-riata, veseliti se hočemo dobljenih zmag in pri-pravljati na nove boje!

— Sekcijski načelnik ministrstva za javna dela vitez pl. Homann je inšpiciral idrijski rud-nik od 15. do 20. t. m. v spremstvu svetnika Poscha. Homann je sprejemal tudi odposlanstva. Te prilike so se med drugimi poslužili tudi de-lavski delegati, župan sođr. J. Straus in dež. po-slanec g. E. Gangl. Gospod sekcijski načelnik je nekatere prošnje upošteval in je upanje, da se uresničijo. Glede delavcev je obljubil, da se iz-vede pravilni avanzma, in sicer sukcesivno. Iz-javil pa je, da se kvantum kuriva (drv) delav-cem takoj zviša, in sicer oženjenim od 7 na 10 kvadratnih metrov in samcem od 3 in pol na 5 kvadratnih metrov. Iz Idrije sta se gospoda od-peljala v spremstvu dvornega svetnika Billeka v soboto popoldne in sta se nekaj časa mudila tudi v Ljubljani.

— Socialno demokratičnega poslanca Win-terja so pošteno speljali informatorji glede zad-njih občinskih volitev v Idriji, tako pravi »Slo-venec« poročevalec v št. 89. Po volji mu ni, ker je sođr. Winter pisal, da je tudi v II. volil-nem razredu le malo manjkalo, da niso prodrli do zastopstva naši sodrugi. Pravi: ne le dva glasova, ampak štirikrat toliko je imela S. L. S.

v II. volilnem razredu večine. Zakaj ni »Sloven-ec« poročevalec svojo trditev z volilno štati-stiko podprl, to nam je neumevno, saj se je ven-dar za naveden popravek pripravljale cele tri tedne. Morda zato ne, ker bi bil končno vendar moral potrditi, kar je pisal sođr. Winter, kajti znano je še vsem, ki so se za zadnje občinske volitve zanimali, da so res nekateri klerikalni kandidati prodrli komaj z dvema glasoma ve-čine nad socialno demokratičnimi. Pa zato se ne bomo prerekali, temveč pogledimo, kaj piše nadalje »Slovenec« glede javne čitalnice. Infor-macije, ki jih je dobil Winter glede ljudske čital-nice so napačne. Saj so bili prav čedni prostori, ki bi jih bili lahko liberalci in socialni demo-kra-ti porabili za ljudsko knjižnico. Za 7200 K bi se bila dala čitalnica dobro preurediti in bi bila zadostovalna. Na te vrstice »Slovenca« si dovoljujemo vprašati dopisnika: Kdo pa je kriv, da je dobila prav tisti čas, ko so bili tudi kleri-kalni zastopniki v občini, »Narodna čitalnica« za celih 25 let to stavbo v najem za borih par sto kron? Ali niso imeli oni, ki so pozneje to razveljavili pod pogojem, da se prostori izroče namesto peščici ljudem javnosti za lepe svote? Če danes gledajo iz te stavbe razvaline in ima občina vsako leto svojih 500 ali še več kron manj dohodkov in občinstvo namesto izobra-ževalnega lokala razvaline, ali niso oni krivi, ki so v svoji strankarski strasti in nazadnjaštvu to preprečili? In sedaj, ko so se vsi prvotno mi-šljeni načrti opustili in je občinski odbor z ve-čino in celo z glasovanjem klerikalnih odbor-nikov sklenil, da se prezida poslopje za gasilno shrambo in za stanovanje, kdo se je zopet temu sklepu s pritožbo na deželni odbor uprl? Ali ne zopet klerikalci in še celo tisti, ki so pri seji zato glasovali? Kje je torej krivda, da se o tem piše; ali so Winterjevi informatorji vse to povzro-čili? Čas bi že bil, da bi se nehali enkrat za vselej o tem prerekati in bi rajši vsi, ki so kaj pri tem zakrivali, skušali najti pot, po kateri bi se ta blamaža, ki je plod strankarskega fana-tizma, na korist mesta in občine odstranila.

— Predavanje Eblina Kristana v Idriji. V soboto ob pol 9. zvečer predava v rudniškem gledališču v Idriji sodrug Eblin Kristan o vti-skah iz Amerike; zaradi zanimivega predmeta je pričakovati obilno udeležbo.

— S seje bratovske skladišnice eraričnega rudnika v Idriji, ki se je vršila dne 17. t. m., po-snemamo sledeče: Provizionirani so bili: Peter Lapajne po 40letni službi z letno pokojnino 1026 kron 48 vin., Velikajne Franc VI po 35letni službi s pokojnino 711 kron 36 vin. Vdove: Seljak Ka-tarina s pokojnino 233 kron 33 vin., Balah Ma-rija s pokojnino 115 kron 56 vin., Carl Marija s pokojnino 197 kron 60 vin. Ženitno dovoljenje sta dobila dva člana bratovske skladišnice. Ubožne podpore pa je dobilo 16 članov od 5 do 15 kron. Bolniške podpore po 15 % pa je dobilo pet članov. Mesečni znesek dojenk za april znaša 252 kron.

— Javen shod, ki se je imel vršiti v ne-deljo dne 27. t. m., se je moral zaradi nepriča-kovanih zaprek odložiti. Vrši se pa v soboto zvečer, 26. t. m., znanstveno predavanje, na ka-terega važnost opozarjamo, da se ga v obilnem številu udeleži.

— Cesta v Sekirici se bode letos za silo po-pravila. Napravljen se bode ob strani kanal in držaji. Stroški tega dela pojdejo na gozdni in rudniški erar. Županstvo je v tej zadevi storilo vse, kar se je storiti dalo.

Sodrugi po Slovenskem!

Z ozirom na razvoj našega tiska je nujno potrebno, da si uredimo lastno tiskarno. Za vzdrževanje tiskarne ter za vse ono, kar je s tem v zvezi, pa je treba dobre podlage. Usta-njavljamo zato »družbo z omejeno zavezo«, ka-tere naslov naj bo

»Ljudska tiskarna«.

Pozivljamo zato vse one, ki hočejo pri tem podjetju sodelovati, da se udeleže

ustanovnega občnega zbora,

ki bo 27. t. m. v restavraciji na postaji južnega kolodvora.

Začetek zbora ob pol 11. dopoldne.

Kdor se namerava udeležiti zbora in slu-čajno ni sprejel vabila, naj to naznani sodrugu Antonu Kristanu, ravnatelju »Konsumnega društva za Ljubljano in okolico« v Spodnji Šiški pri Ljubljani.

V Ljubljani, 12. aprila 1913.

Dr. H. Tuma, Anton Kristan, Dr. J. A. Tomšič.

Trst.

— Člani pevskega odseka »Ljudskega odra« se vabijo na glavno pevsko vajo, ki se vrši jutri 26. t. m. v gostilni »Internationale«, ulica Giov. Boccaccio 25. Ker je to zadnja vaja pred nasto-pom na majniški veselici, je dolžnost vsakega člana, da se je gotovo udeleži.

— Sad našega dela. V uradnem listu je raz-glasilo namestništvo odlok, ki določa štiri na-mesto dveh selitvenih in odpovednih rokov v letu. Odlok je veljaven od 23. t. m. naprej. Do-selej so se smeli seliti in odpovedovati stano-vanja tržaški prebivalci le dvakrat v letu, t. j. 24. februarja in 24. avgusta. Sedaj pa bo smelo odpovedati stanovanja in se seliti štirikrat v letu, in sicer 1. januarja, 1. aprila, 1. julija in 1. oktobra. Ta odlok je delo naše stranke, ki je na neštetihih shodih zahtevala odpravo dveh do-seđanjih odpovednih rokov, ob katerih so lišni posestniki družine izkoriščali in jim nalagali vedno večje stanarine. Je ta odlok tudi delo naših mestnih svetovalcev, katerim gre zato prav posebna zahvala. Odlok bo donesel trža-škemu prebivalstvu brezdvomno obilo koristi in je sedaj še želeči, da se iz novih štirih naprav pravzaprav 12 selitvenih in odpovednih rokov. Ako bodo ljudje zaupali svoje interese pamet-nim svetovalcem, bodo tudi to novo zahtevo dosegli.

— Narodna »delavska« organizacija je imela pretečeno nedeljo svoj »kongres«. Na tem kon-gresu, s katerim so hotele naše domače ovčice posnemati kongrese resnih organizacij, je bil izvoljen osrednji odbor, ki jasno dokazuje, da je ta organizacija lahko organizacija, lahko na-rodna organizacija, nikakor pa ne delavska organizacija. V osrednji odbor te delavske or-ganizacije so bili namreč izvoljeni sledeči de-lavci:

Predsednik dr. Anton Sosič, odvetniški kan-didat; podpredsednik dr. Rudolf Pederin, od-vetniški kandidat; odborniki: dr. Vekoslav Kl-sovec, odvetniški kandidat; Vinko Engelma-n, učitelj; Anton Možina, odvetniški kandidat. Na-mestniki: dr. Josip Mandič, odvetniški kandi-dat; Josip Požar, jurist; Fran Perko, čevlja-rski mojster v Gorici in Anton Vadnal iz Ajdov-ščine, o katerem se ne ve, kaj dela. Nadzor-stvo: dr. Otokar Rybář, odvetnik; Anton Mi-klavec, posestnik pri Sv. M. Magdaleni; Steja Ferluga, učitelj; namestniki nadzorstva: Vlada Karabajič, o katerem se ne ve, kaj je; Vik-tor Bizin, gostilničar. Pregledovalci računov: dr. Anton Delak, odvetniški kandidat; Anton Žiberna, c. kr. uradnik in Dragotin Širok, uč-telj. Razsodišče: dr. Iv. Marija Čok, odvetniški kandidat; Ivan Čeh in Josip Prelogar, delavca. Odbor te delavske organizacije sestoji torej iz štirih odvetniških kandidatov in enega učitelja. V odboru ni niti enega delavca. Namestniki so: dva doktorja in en čevljarški mojster. V celem osrednem vodstvu in nadzorstvu in razsodišču je devet odvetnikov ali odvetniških kandidatov, trije učitelji, trije posestniki in delodajalci, en c. kr. uradnik, dva, o katerih se ne ve, kaj da sta, in dva delavca. Med dvajsetimi člani vodstva sta cela dva delavca in še ta dva sta v razso-dišču. Vodstvo je pa vse prepuščeno izključno nedelavcem. Pa se bo dejalo, da N. D. O. ni de-lavska organizacija. Čudno je le to, čemu niso dali v odbor še Kalistra, Gorupa in Mankoča.

— Kdo podpira N. D. O. Je pač lepo videti, kakšna solidarnost je med vodstvom N. D. O. in med delodajalci. N. D. O. je namreč glede kase že na dnu. Nima denarja. Zato se je obr-nila do svojih delodajalcev, izkoriščevalcev, ki jim je ležeče na tem, da N. D. O. obstoji. Pismo ali okrožnica, ki jo je poslala N. D. O. deloda-jalcem, se glasi:

Trst, dne . . . aprila 1913.

Vaše blagorodje!

Do danes ste izkazali do »Narodne de-lavske organizacije«, bojevnice (?) za pra-vice zatiranega in trpečega slovenskega de-lavskega ljudstva, največje simpatije, bili ste jej naklonjeni od prvega začetka njenega ob-stoja, za kar so Vam vsi v organizaciji zdru-ženi hvaležni. In podpisano vodstvo upa in trdno pričakuje, da boste ostali organizaciji naklonjeni tudi z naprej, zlasti pa sedaj, ko so nasprotniki, posebno pa narodni, napeli v boj proti na narodni podlagi stoječ N. D. O. vse svoje sile, poslužujoč se pri tem vseh sredstev. Dovoljujemo si vsled tega prositi Vas, da se pridružite N. D. O. kot podporni član.

Se zahvaljujemo Vam že vnaprej in bilje-zimo

z odličnim spoštovanjem
vodstvo

Narodne delavske organizacije s sedežem
v Trstu

Stola	(pečat)	Pečrč

Ta okrožnica, ki smo jo dobili v roke, je bila poslana nekemu slovenskemu zidarskemu delodajalcu. Kako se bo torej bojevala za pra-vice delavcev proti delodajalcem organizacija, katera ima delodajalce za podporne člane? Kako se bo neki držnila ta organizacija napove-dati boj svojim podpornim članom? Kako bo ta organizacija branila koristi zidarskih delavcev, ako ima zidarske delodajalce za svoje podporne člane? Kdo bo neki verjel, da bodo zidarski de-lodajalci podpirali N. D. O. zato, da se bo ta bo-jevala proti njim? Pa kaj bi se prepirali! N. D. O. je podpirana od delodajalcev, ima v odboru delodajalce in je s tem povedano pač vse.

— Pri tržaški »Edinosti« so izgubili mož-gane. Seveda jih nihče ne išče, ker so vsi pre-pričani, da niso bili ti možgani kdovekak prida. In si ljudje mislijo: »Edinost« z možgani ali brez njih, je pač vseeno in nihče ne bo čutil, da je sedaj »Edinost« brez njih. Včeraj t. j. 24. aprila 1913 se je »Edinost« zopet močno ja-zila. Vrag vidi zakaj. Eni pravijo, da zato, ker sploh ne more živeti, ne da bi se jezila. Drugi trde, da zato, ker jim gre pri volitvah slabo in jim baje huda prede. Tretji pravijo, da se le dela jezno, ker bi se rada pretepala. Četrti su-mničijo, da ne more najti pravih narodnih kan-didatov, pa se jezi nad socialisti, ker se ne sme nati svojimi narodnimi zarotniki. Toda bodisi zato ali za drugo, dejstvo je, da se »E-di-nost« jezi in sicer prav močno jezi. Vzrok za današnje nadnaravno jezo je iskala v jaju in ga je našla. Socialisti — pravi »Edinost« — so falzificirali svojo resolucijo na zidarskem shodu. Da to dokaže, ne dokaže nič. Kakor na-vadno je slabo prevedla resolucijo iz italijan-skega jezika, o kateri trdi da je drugačna od one, ki je bila v »Zarji«, kar se namreč tiče narodnega sovraštva. Le prečitajte, kako je »Edinost« prevedla italijanski tekst resolucije. Pa se bodete čudili, ako vam kdo poreče, da ne razumete slovenščine. Mi je ne objavimo, ker smo našo že objavili in pa ker ne maramo pitati naših bralcev z narodno slovenščino. »Edinost« se jezi. Priporočali bi ji, naj si na-roč par centov mrzlih obkladkov in na neko-liko kvintalov broma. To de jako dobro lju-dem, ki se radi jeze. In »Edinost« bo imela v tem volilnem boju še mnogo povodov do po-štene jeze. Da, da, »Edinost«! Stvar je resna in ne bi radi, da bi morala občina zaradi vas povečati norišnico. Pomislite, kakšni troški bi bili to! Todeschini na grobu in na zidarskem shodu je dejal — in »Edinost« prizna to sama

da so nacionalistične stranke, ki podžigajo narodno sovraštvo. Zato se »Edinost« jezi in se čuti močno razžaljeno. Ne da bi je bil kdo imenoval, se čuti prizadeto. In še dalje gre: Pravi, da je bil s tem razžaljen in blaten ves slovenski narod. Sebe in nacionalistične stranke hoče identificirati s slovenskim narodom. Žalostno bi bilo, da bi se moral človek deset let jokati, ako bi bil slovenski narod le od daleč pčoben »Edinosti« in nacionalizmu. Ves slovenski narod, kar ga ni brez možgan, se sramuje, da sploh izhaja list »Edinost« in da nima tržaška nacionalistična stranka par oseb, ki bi bile kos resni volilni borbi. »Edinost« se čuti torej prizadeto, ne da bi je bil kdo imenoval. S tem prizna sama, da je res sokriva narodnega hujškanja, ki ga goji kakor svojo očesno punčico. In naj bo uverjena: ako se dokaže, da je Kriščak umoril Cassana vsled narodnega sovraštva, bomo ta umor očitali njej in njeni stranki, ker »Edinost« zares hujška od

kar obstoji, Slovence proti regnikotom. Saj ni vsa večerajšnja jeza tržaške tetke nič drugega kakor hujškanje slovenskih nacionalcev proti socialnim demokratom, nič drugega kakor užiganje najnižjih instinktov svojih backov. Pa ne bo vse nič pomagalo. Kdor se preveč po nepotrebnem jezi, pokaže le svojo slabost. In ako gre »Edinosti« slabo, je to za nas le največje veselje. Dr. Wilfan se ne jezi tako močno kakor »Edinost«. Može večji filozof. Ko smo mu povedali, da nam je bil bolj všeč z brado, si je filozofično takoj pustil brado znova rasti. Tako pridna bi morala biti tudi »Edinost«. Drugače ji pa priporočamo, kakor je povedano, mrzle obkladke. To bo nekoliko pomagalo. Če bo pa to premalo pa mrzel tuš. Sicer pride to tako in tako pri volitvah. Zato bi bilo celo dobro, ako bi se že sedaj privadila tušu. Tako je gospa tetka. Hudo je ljudem na svetu, ako nimajo proti nasprotniku pametnih argumentov.

staba Mehmed Kamil, je bil umorjen od Esad paše.

Esad paša podkupljen?

Carigrad, 25. V mladoturških krogih dolže skadrskega poveljnika Esad pašo, da se je dal podkupiti za kapitulacijo. (Ni verjetno, da imajo Črnogorci toliko denarja. Sicer so mladoturki tudi janinske Esada dolžili izdajstva.)

DEMONSTRACIJE V ATENAH.

Atene, 24. Vest o kapitulaciji Skadra je napravila na tukajšnje ljudstvo velik vtisk in je povzročila velikansko veselje, ki je dobilo izraza v živahnih demonstracijah pred srbskim in ruskim poslaništvom.

VTISK V RIMU.

Rim, 24. V Rimu je napravila vest, da je Skader padel, izredno velik vtisk, in prebivalstvo je na vse načine izražalo svoje simpatije za Črno Goro. Pri poslaništvu so se ves dan vrstile čestitke. Poslanik Popović je izjavil, da se Črna Gora za nobeno ceno ne more odreči Skadru, čegar prebivalstvo samo želi, da se mesto dodeli Črni Gori.

ZAVEZNICI MED SEBOJ.

Nezaupljivost.

Solija, 25. V Skoplju se je zgodil slučaj, ki je napravil tukaj jako mučen vtisk. Srbska oblast je napravila pri bolgarskem vojnem atašeju lišno preiskavo zaradi suma, da ima stike z neko trozvezno državo.

DANEV SE VRNE V LONDON.

Peterburg, 25. »Novoje Vremje« poroča, da pojde Danev v kratkem v London.

ARMENSKO VPRAŠANJE.

London, 25. Tukajšnji armenski komite ima z zastopniki armenskih društev po kontinentu danes konferenco v poslanski zbornici, da se posvetuje o težavnem položaju v Armeniji.

PREPOVEDANO NAVDUŠENJE.

Praga, 25. Vsa okrajna glavarstva so izdala (torej po nalogu centralne vlade) oglase, v katerih pravijo, da je proslava zavzetja Skadra demonstrativno dejanje zoper vladno, oziroma zoper monarhijo. (Ali je grof Berchtold monarhija?) Zato se prepoveduje vsaka javna proslava kapitulacije Skadra, zlasti razobežanje zastav, iluminacije in obhodi. (Kranjci smo vendar pred Cehi. Kdaj smo že mi imeli to prepoved!)

NOVE DEMONSTRACIJE.

Praga, 25. Snoči so se v Pragi in v drugih mestih na Češkem in Moravskem ponovile demonstracije. Policija je razgnala množico. Med osebami, ki so bile v sredo zvečer aretirane, je bil tudi poslanec Fresl. Ko se je legitimiral, je bil izpuščen.

RAČUNSKI ZAKLJUČEK ZA L. 1912.

Iz poslanske zbornice.

Dunaj, 25. Pododsek proračunskega odseka za kontrolo računskega zaključka je končal svoje delo in izvolil za poročevalca v odseku posl. dr. Steinwenderja.

POLJSKO-RUSINSKI SPOR.

Dunaj, 25. Včeraj popoldne je bila pri grofu Stürgku konferenca, katere so se udeležili načelnik poljskega kluba dr. Leo, finančni minister Zaleski in minister Długosz. Za 28. t. m. napovedani shod vseh poljskih poslancev bo odpovedan in pogajanja se bodo nadaljevala.

SVOJO MATER JE UMORIL.

Gorica, 24. Danes zjutraj so našli v Št. Petru pri Gorici mrtvo pod stopnicami gostilničarke Silich. Poizvedbe so dognale, da jo je v prepiru zavoljo denarja pahnil njen osemindesetletni sin Jožef; morilca so zaprli in izročili okrožnemu sodišču.

IRENDISTOVSKI PROCES NA DUNAJU.

Dunaj, 24. Pred dunajsko poroto se je danes začela pravda devetnajstletnega privatnega uradnika Maria Sterle iz Trsta, ki je obtožen veleizdaje, motenja javnega miru in razžaljenja veličanstva. Razprava, ki bo trajala tri dni je tajna.

Mario Sterle je sin tržaškega magistratnega uradnika in je bil prodajalec v neki tržaški drogeriji. Leta 1911. se je preselil v Rim, kjer je ostal le do oktobra meseca. Tržaški policiji je bil že dolgo sumljiv kot irendentist in ga je strogo nadzorovala. Dne 22. decembra je dopel na tržaški glavni carinski urad pod njegovim naslovom zabojček iz Rima, v katerem je bilo 200 izvodov v italijanskem jeziku sestavljene letaka z napisom: Guglielmo Oberdan 20. XII. 1882 — 20. XII. 1912. Pri hišni preiskavi na njegovem stanovanju je oblast našla osnutek letaka.

Obtoženec priznava, da je spisal letak, ugovarja pa, da bi bil pozival k nasilstvu. V narodnem pogledu se šteje za Italijana, v političnem za republikanca. »Če pravim, da sem italijanski nacionalist«, se zagovarja obtoženec, »se tega ne sme zamenjati z irendentizmom. Irendentisti Italijani nismo. Bojujemo se le zoper svoje sovražnike in glavni in najbližji naši sovražniki so Slovani. Če pišemo zoper vladno in zoper cesarja, hočemo le opozarjati Dunaj na obnašanje tržaških oblastnih naprav Slovanom. Razburjenost nas lahko zapelje do nepremišljenih besed, ki izražajo več, kot mislimo.« V nadaljnjem svojem zagovoru pravi obtoženec, da manifesta ni nameraval dati nikomur iz rok, in da mu je bilo takoj žal, ko ga je odpisal v Rim v tiskarno. V podkrepitve navede Sterle, da dopisnice, na kateri je pod pritiskom nekega prijatelja urgiral izvršitev naročila v tiskarno, niti oddal ni. Razprava se nadaljuje.

NEZGODA V ZRAKU.

Johannisthal, 25. Na letališču pri Berlinu je padel ruski zrakoplovec Dunjec z višine 120

metrov na zemljo in obležal mrtev; tudi njegov monoplan je popolnoma razbit.

Johannisthal, 25. Ruski zrakoplovec Abramovič se je vzdignil na Wrightovem biplanu s knežjino Zakovsko v zrak. Iz neznanega vzroka je padel letalni stroj z višine 6—8 metrov na tla. Abramovič si je zlomil roke in noge in je dobil tudi notranje poškodbe; njegova spremljevalka je le lahko ranjena.

NEZGODA V RUDNIKU.

Praga, 24. Včeraj je v jami Nelson pri Osekú eksplodiral plin. Deset delavcev je ranjenih, med njimi dva smrtno. Jamo so zaprli, ker se ogenj širi.

POLONIJIJEVE SKRBI.

Budinpešta, 25. Bivši pravosodni minister Geza Polonyi agitira med opozicijskimi krogi za predlog, da izvoli ogrski državni zbor prestolonaslednika Franca Ferdinanda za ogrskega palatina, ki bi še za življenja cesarja prevzel del vladne oblasti. Polonyi pravi, da bi s takim predlogom soglašala prestolonaslednik in tudi cesar, ki bi se rad odkrižal vladarskih skrbi.

RESEN POLOŽAJ.

Berlin, 25. (Posebno poročilo.) Proračunski odsek nemškega državnega zbora je imel včeraj sejo. Na predlog državnega kancelarja Bethmanna prebricati Cuncetatorje, da je vojaška svetovanja in sklepi tajni. Bethmann Hollweg je podal izjave o splošnem političnem položaju. Govoril je tudi vojni minister v. Heeringen. Oba sta slikala položaj v najtemnejših barvah in naglašala možnost svetovnih konfliktov. Namen tega strahovanja je bil prozoren. V parlamentu ni pravega razpoloženja za ogromne nove vojaške zahteve. Z opisovanjem konfliktov, v katerih bi se lahko tudi Nemčija zapletla, je hotel Bethmann prepričati limetatorje, da je vojaška predloga nujna, in baje se mu je to posrečilo.

RUSKE VOJAŠKE KONFERENCE.

Dunaj, 24. Iz Peterburga javljajo: Car je dal poklicati vojnega ministra Suhomlinova, namestnika poveljnika peterburškega vojnega zbora Ohlovskega, generalnega nadzornika konjeništvaja Ostrogradskega, načelnika generalnega štaba Žilinskega in njegovega namestnika Mihneviča v Carskoje Selo, kjer je imel z njimi dolgo konferenco.

DEMONSTRACIJE V PETERBURGU.

Peterburg, 25. Včeraj popoldne so združene slovanske družbe priredile v kazanski katedrali parastos za vojake, padle v balkanski vojni, potem pa zalivalno cerkveno slovenost za skadersko zmago. Po službi božji je hotela velika množica demonstrirati. Policija je to preprečila in je razgnala ljudstvo. Zastopniki društev so položili venec na grob Aleksandra III. (Ptič se spozna po perju.)

OROŽJE NAROČAJO.

Dunaj, 25. Kakor poročaja iz Berlina, je rumunska vlada naročila pri orožarni v Solingenu veliko množico sabel za kavalerijo in artiljerijo z zahtevi, da se določi v štirih tednih. Tudi ruska vlada je naročila veliko orožja.

MISTERIOZEN UMOR.

Varšava, 24. Knez Ladislav Drucki je spremlj svojo sorodnika barona Bispinga na kolo-dvor v Kalisju. Ker se ni vrnil domov, so ga iskali in naposled našli mrtvega s tremi streli v trupu. Sodeč po legi mrliča se je moral boriti z morilec, po katerem ni ne duha ne sluha. Na kolodvoru so videli nekega elegantnega človeka kupovati vozni listek, pa mislijo, da bi to utegnil biti morilec. Doslej je vsa zadeva povsem temna.

ATENTAT NA LADJL.

Toulon, 25. Na torpedolovko »Lansquenec« je prišel neznan človek, katerega je straža zasledila prav, ko se je hotel vtihotapiti v povelj-nikovo kabino. Ubil je stražo in pobegnil.

NESREČA V JAMI.

Pittsburgh, 25. V jami Cincinnati v Feri-levville v Pennsilvaniji je nastal požar vsled eksplozije. V jami je bilo v trenutku okrog sto delavcev. Dvajset so jih rešili, za ostale se je bati, da so izgubljeni.

DJAJŠKA STAVKA.

London, 25. V Pittsburghu je 15.000 dijakov za protest proti nekemu šolskemu ravnatelju, ki je zlostavljal neko dekle, pa je bil oproščen. Dijaki so uprizorili velik sprevod in so nosili zastavo z napisom: Dol z ravnateljem! Starši so delali sprevedu špalir.

Goriško.

— Podgora. Prvi maj. Vse sodruga pozavljamo, da se udeleže praznovanja prvega maja, ki se vrši v Gorici. Politični odbor in odbor podružnice papirnicarjev sta sklenila, da se snidejo sodrugi v gostilni sodr. Blizaj Evgena, odkoder odidemo korporativno v Gorico. Noben sodrug ne sme izostati!

— Podgora. Za »Zarjo« je med podgorskim delavstvom vse premalo zanimanja, kakor bi bi moralo biti v industrijskem kraju. Čitanje in razširjenje delavskega časopisa je za naše delavce deveta briga. Posledica te zanikrosti je neizobrazba in posledica te je — nezavednost. Zato se podgorskemu delavstvu godi tako, kakor smo pokazali v članku »Kapitalistična nesramnost«. Koliko denarja se potrosi večkrat po nemarnem, dostikrat toliko, da bi se lahko plačal list za četrt, za pol in tudi za vsa leto. In če se pozove delavca, naj se naroči na list, pridejo na dan vsi močiji odgovori: ne morem, je predrag, je previsoko pisan itd. Kar se tiče zadnjega odgovora, povemo, da če ne začne delavec čitati lista, mu ostane visok na večne čase, on pa ostane — nizek do smrti. Vsak so-

Balkanski in mednarodni položaj.

Danes bo poslaniška konferenca v Londonu sklepala o avstrijskih predlogih. Črnogorci izjavljajo, da ne izroče Skadra. Rusija misli, da bo Nikola sprejel odškodnino.

KAJ BO ZDAJ?

Berchtoldova eneržija.

Dunaj, 24. Avstrijski minister za zunanje zadeve je razposlal vsem velešilam okoliščino, s katero zahteva energično akcijo proti Črni Gori. V prvi vrsti predlaga, da se izroči Črni Gori ultimatum s kratkim rokom, ki zahteva, da zapusti Skader. Ako Črna gora ne izpolni zahteve, naj se z oboroženo silo izžene iz Skadra.

Dunajski glasovi.

Dunaj, 24. Vse oficijozno in prostovoljno oficijozno časopisje žuga še vedno z nasilnimi koraki in zahteva, da se nemudoma reši skadersko vprašanje v zmislu Berchtoldovega stališča. Večina teh listov s »Fremdenblattom« na čelu zmerja Evropo, češ da je zakrivila sedanjí položaj, ker ni nastopila proti Črni Gori z ono eneržijo, katero je zahtevala Avstrija. V nekaterih listih se pojavljajo napadi na Rusijo, češ da igra neodkrito in da daje z dvoumno taktiko potuho Črni Gori. Stari vojni hujšaki se zopet gibljejo. Na drugi strani se priporoča, da se Avstrija ne loči od evropskega sporazuma, da se ne prenažijo in da ne stori korakov, ki se ne dajo več popraviti.

Asquithova izjava.

London, 24. Angleški ministrski predsednik Asquith je bil včeraj povabljen na banket zastopnikov tujega časopisja. Asquith se je odzval vabilu in je prišel na banket od konference poslaničkov, katere se je udeležil namesto Greya. Asquith je porabil priliko in je govoril o splošnem položaju. V družbi so bili tudi poslaničniki Italije, Francije, Avstrije, Nemčije, Srbije in Bolgarske; ruskega poslanika je zastopal poslaništveni tajnik. Asquith je dejal: Brez pretrganega upanja smemo verjeti, da pridemo prej ali pozneje, in najbrže bolj prej kakor pozneje do cilja, ki ga že dolgo zasledujemo. Optimizem, ki ga intonirajo te besede, pomeni, da je ostal vsaj na današnji seji poslaniške konference evropski koncert združen in je kazal živahno stremiljenje po skupnem nastopanju napram Črni Gori. Danes so poslaničniki sklenili povabiti bojujoče stranke, da čim prej podpišejo preliminarnne mirovne pogoje, ki jih najbrže sestavijo velesile same, med tem ko določijo zavezniki in Turki, kdaj bo akt zaključen, da se napravi konec turško-balkanskim sovražnostim. Toda važnost današnje seje izvira zlasti iz stališča, ki ga poslaničniki zavzemajo z ozirom na novi vsled črnogorskega zavzetja Skadra ustvarjeni položaj. Oddaljene od tega, da bi sprejele gotovo dejstvo, spoznavajo velesile, da je treba pozvati Črno goro, da upošteva sodbo Evrope in spoštuje pravkar določene nove albanske meje. Nemogoče je danes sprejeti načrt kakšne revizije. To bi značilo, da bi se zopet odprlo vse albansko vprašanje in bi se vzpodbudili oni izmed zaveznikov, ki menijo, da so dobili premajhen kot Albanije, da bi posnemali črnogorski vzgled. Danes je konferenca sklenila priporočiti kabinetom skupno akcijo pri črnogorski vladi. Prvi korak bo obstojal v tem, da se izroči na Cetinju skupna nota. Če bi se črnogorska vlada uprla in ne bi hotela slušati volje velesil, bi bile te prisiljene preiti do energičnejših aktov, da jo prisili na to. Da se prepreči eventualna separatna akcija Avstrije izza nalog sprejetih od Rusije, poda evropska diplomacija pritisku na Črno goro mednarodno značaj. Med predlogi, ki so bili danes podani na konferenci, je ta, da zasedejo mednarodne sile Bar in Ulcinj. Obe mesti vzame Evropa v zastavo za Skader.

Angleško časopisje za odškodnino.

London, 25. Večina angleškega časopisja izreka, da mora Skader izza sklepov mednarodne konference pripasti Albaniji, ali da si je Črna gora s svojim junaštvom pridobila pravico do odškodnine.

Turško časopisje.

Carigrad, 25. Vse časopisje ocenjuje padeč Skadra kot zmago slovanstva nad balkansko politiko trozvezje. »Tanin« pravi: Padeč Skadra je kloveta Evrope, posebno pa Avstriji. Ne bo li konferenca kakor v janinskem slučaju priznala gotovega dejstva? V tako zapletenem položaju ne more Turčija na noben način demobilizirati. Kaj bo storila Avstrija? Bo li izkušala z nasilnimi sredstvi rešiti svoj ugled? In bo li Rusija to trpela? »Tasvir« vprašuje, kako bo Evropa odgovorila na kloveto, ki jo je dobila? Verjetno se mu zdi, da si bo Rusija prizadevala vplivati na velesile, da priznajo gotovo dejstvo. Toda Avstrija ne bo mogla prenašati težkega političnega poraza, ki jo je zadel. In ker rusko javno

mnenje trdovratno zahteva, da se dodeli Skader Črni Gori, se je bati težkih posledic. »Jeune Turc« pravi, da usoda Skadra ne zanima Turčije, odkar se je pogodila z zavezniki. Za problematično Albanijo se pa Turčiji ni kaj potegovati.

Črna Gora vztraja.

Pariz, 25. Bivši črnogorski ministrski predsednik Mišuković, ki je zastopal Črno Goro na mirovni konferenci v Londonu in je zdaj imenovan za zastopnika na finančni konferenci, ki bo v Parizu, je podal nekemu uredniku »Matina« sledečo izjavo: »Pravijo, da nam hoče Avstrija vzeti Skader. Če ji Evropa to dovoli, bo morala Avstrije preko trupel vsega našega prebivalstva. Naš napor je bil junaški. Tretjina našega moškega ljudstva med 14. in 75. letom je mrtva ali pa ranjena. In zdaj zahtevajo, naj vrnemo mesto? To ni mogoče. Javno mnenje bo razsodilo med nami, ubogo malo deželo in onimi, ki vzemirajo svet s tem vprašanjem.

Red v Skadru.

Cetinje, 25. Po tujem časopisju so od znane Črni Gori sovražne strani širili vesti, da so Črnogorci po zavzetju Skadra plenili po mestu. Že med obleganjem so prerokovali, da bo Črnogorci masakrirali prebivalstvo, ropali in kradli ter posiljevali ženske. Vest o plenitvah izhaja iz istega vira. Na temelju povsem zanesljivih poročil izjavlja črnogorska vlada, da je v Skadru popoln mir in da tudi ob zavzetju ni prišlo do nobenih izgrediv. Že pred pohodom v mesto je bila pripravljena organizacija za strogo varovanje reda. Prihod Črnogorcev so prebivalci pozdravljali.

Berchtoldov predlog.

Dunaj, 25. Iz diplomatskih (to se pravi Berchtoldovih) krogov javljajo, da je Avstro-Ogrska (to se pravi Berchtold) podala velesilam sledeče predloge: Londonska poslaniška konferenca naj sklene proti Črni Gori prisilne ukrepe, in sicer naj store potrebne korake vse velesile skupno, ali pa naj se izvršitev prepusti Avstro-Ogrski in Italiji ali pa Avstriji sami (to bi bilo posebno modro, kajpada!). V diplomatskih krogih mislijo, da se bosta najprej zasedli lukj Bar in Sv. Ivan Medvanski.

Francosko posredovanje.

Pariz, 25. V francoskih uradnih krogih se boje, da bi utegnili Avstrija začeti kakšno akcijo na svojo pest. Francoska vlada namerava skupno z Rusijo vplivati na Cetinju, da bi Črna gora odnehala. Ko so evropske velesile že določile meje Albanije in sklenile, da ji pripade Skader, je nemogoče, da bi poteptale same svoj sklep. Črna gora se izroča največji nevarnosti, ako kljubuje velesilam, izmed katerih je vkljub vsem simpatijam nobena ne bi mogla podpirati. Francoska vlada, ki hoče to popolnoma pojasniti črnogorski vladi, je prepričana, da jo bo ruska vlada v tem podpirala. Nasprotno pa misli francoska vlada, da bo mogoče Črni Gori pribaviti kompenzacije, ako izpolni nelagodno željo velesil, med katerimi so njene odkritosrčne prijateljice.

Rusko mnenje.

Pariz, 25. Iz Peterburga poročajo: V tukajšnjih poučenih krogih so prepričani, da se bo kralj Nikola uklonil slovesno izraženi volji Evrope in se zadovoljil z odškodnino. Ruska vlada vpliva v tem zmislu na črnogorskega kralja in upa, da bo to delo uspešno. Če bi se Črna gora upirala, bi Rusija dovolila, da se poostri blokada. Nikakor pa ne bi mogla Rusija odobriti, da bi se Avstriji podelil zoper Slované naperjen mandat.

POSLANIŠKA KONFERENCA.

London, 25. Poslaniška konferenca, ki se po prejšnjih pozicijah ta teden ni več imela stati, ima danes zopet sejo, na kateri bo obravnavala avstrijski predlog. V londonskih diplomatskih krogih mislijo, da bo ta predlog v bistvu sprejet, ker se v glavnih potezih strinja z namenom, ki ga je konferenca na svoji zadnji seji sama izrekla. Ne verjamejo pa, da bi Avstrija sama dobila mandat zoper Črno goro, ker bi bilo v takem slučaju prelahko mogoče, da bi se razbila težko varovana sloga velesil in bi utegnile nastati komplikacije, ki bi razdrle vse dosedanje mirovno delo.

HASAN RIZA BEG ŽIVI.

Carigrad, 25. Hasan Riza beg, prvi poveljnik Skadra, o katerem so mislili, da je bil umorjen, je brzojavil nekemu prijatelju, da je bil težko ranjen. Njegov načelnik generalnega

drug mora biti naročen na »Zarje«, jo širiti in podpirati. Vsem sodrugom pa priporočamo, da zahtevajo »Zarje« v vseh gostilnah, kamor zahajajo, in sploh vsak, kdor ima dobiček od delavcev, mora biti naročen na delavski časopis. V tem oziru je stališče jasno: kdor je proti nam, je naš sovražnik. Na delo za »Zarje«!

— Nabrežina. V nedeljo 27. t. m. ob 4. popoldne bo seja splošne delavske zveze »Vzajemnost« v Nabrežini. Seja se vrši v prostorih organizacije kamnarjev v Nabrežini. Ker je dnevni red zelo važen, priporočamo sodrugom odbornikom obilno udeležbo.

— Tramvajska družba v Gorici je imela v pretečenem letu 36.983 K 72 vinarjev čistega dobička. Delničarji dobe 6 % dividendo.

— Tatovi pred sodiščem. Tatovi Fortunat Ličen, kovač, 26letni delavec Anton Žvokelj in pa Florentina Geiger so stali v ponedeljek pred goriskim okrožnim sodiščem, ker so obdolženi, da so kradli v vili Nordis v Solkanu. Ličen je bil obsojen na 2 leti težke ječe z enim postom in z enim osamljenim ležiščem vsake tri mesece, in po prestani kazni se ga izroči v prisilno delavnico. Žvokelj je bil obsojen na 15 mesecev ječe z enim postom in z enim osamljenim ležiščem vsake tri mesece in po prestani kazni se ga izroči v prisilno delavnico. Geiger je bila obsojena na 1 leto težke ječe z enim postom in z enim trdim ležiščem vsake tri mesece, in po prestani kazni se postavi pod policijsko nadzorstvo.

Umetnost in književnost.

— Nova šolska knjiga. Ministrstvo za bogoslovje in nauk je z odlokom z dne 3. aprila 1913, št. 49.783, odobrilo knjigo: Latinska vadnica za četrti razred gimnazij in realnih gimnazij, sestavljen dr. Josip Pipenbacher. Cena vezani knjigi 2 K 20 v. Založil L. Schwentner v Ljubljani.

Občinske volitve v Trstu.

Reklamirajte pravočasno!

Da olajša kontrolo volilnih imenikov, je naša stranka otvorila sledeče reklamacijske urade:

V mestu:

I. V ulici Pozzo bianco št. 9 (v poslopiju zdravniške postaje okrajne bolniške blagajne).

II. V gostilni »International« v ulici Boccaccio 2, I.

III. V kavarni Union, ulica Caserma št. 9.

IV. V prostorih zveze občinskih uslužbencev v ulici Stadion št. 20.

V. V gostilni »Al Tram elettrico« v ulici Giulia št. 56.

VI. V »Delavskem domu«, ulica Madonna 15, prtljaje.

VII. V društveni gostilni v ul. dell' Eremo št. 124.

VIII. V prostorih poleg zdravniške postaje okrajne bolniške blagajne, ulica dell' Istria št. 602.

IX. V gostilni »Alla città di Klagenfurt« v Androna sv. Eufemija, vogal ulice Promontorio.

X. V gostilni »International« v ulici Gian Rinaldo Carli 10

V okolici:

Sledenj: V prostorih »Delavskega izobraževalnega društva« nad skladiščem »Delavskih konsumnih zadrug«.

Sv. M. Magdalena spodnja: V prostorih »Delavskega izobraževalnega društva« pri Lukežu št. 1062.

Greta: V prostorih delavskega izobraževalnega društva (Društvena gostilna).

Barkovlje: V gostilni Stare (po domače »Bužič«) na zgornji cesti.

Sv. M. Magdalena zgornja: V prostorih »Delavskega izobraževalnega društva« (gostilna Alla Vittoria).

Rocol zgornji: V gostilni »Jura« na Lovcu.

Rocol spodnji: V gostilni »All-Orchidea«.

Sv. Ivan: 1. V gostilni »pri Cecu« v ulici S. Cilino, 2. V gostilni »Al Boschetto« v ulici Giulia.

Vrdelca: V gostilni »Pri Marjeti« v ulici dello Scoglio.

Kolonia: V gostilni novega gospodarskega društva.

V Sv. Križu: V prostorih podružnice »Ljudskega odra«.

Kontovelj: V prostorih »Delavskega izobraževalnega društva«.

Rojan: V gostilni pri Kranju in v gostilni »Al Dodici Morieri«.

V naslednjih dneh se otvare reklamacijski uradi še v Opčinah in Trebčah. — Vsi ti uradi so na razpolago volilec vsak dan od 7. do 9. ure zvečer, v nedeljah pa ves dan.

Volilec priporočamo, naj se vsi pripravi na imenovanjih volilnih uradih, ako so vpisani v volilne imenike.

Glavni volilni in reklamacijski urad se nahaja v »Delavskem domu«, ulica Madonna 15.

KDO IMA VOLILNO PRAVICO?

Volilno pravico v IV. mestnem in II. okoličanskem volilnem razredu ima, kdor

1. je avstrijski državljan;

2. je dosegel do 3. marca t. l. 24 let;

3. je bival do 3. marca t. l. najmanj tri leta v tržaški občini, bodisi v mestu ali okolici.

Kdor ustreza navedenim zahtevam, ima volilno pravico; ako ni vpisan v volilnem imeniku, mora reklamirati in s potrebnimi listinami dokazati, da je do 3. marca t. l. dopolnil 24. leto, da je bival do 3. marca najmanj tri leta v občini. Kdor reklamira, mora torej prinesiti v naše reklamacijske urade vojaško knjižico. Kdor ni bil vojak, pa naj prinese domovnico, krsni list ali matični izpis. — Delavske knjižice so veljavne le tedaj, ako jih je izdalo županstvo, v katero je dotičnik pristojen. Vsem, ki reklamirajo, priporočamo, naj poskrbe za eden naštetih dokumentov. Delavsko knjižico je prinesiti le tedaj, ako nima dotičnik na razpolago nobenega drugega dokumenta.

Potrđilo o triletnem bivanju v tržaški občini pa izdaja policija. V onih krajih okolice, ki ne spadajo več v področje policije, pa orožništvo.

V III. mestnem in I. okoličanskem volilnem razredu pa imajo volilno pravico vsi oni, ki plačujejo najmanj 20 K osebnega ali 10 kron reelnega davka.

Volilec priporočamo, naj se potrudijo takoj in pogledajo v volilni imenik, ako so vpisani ali ne. Kdor ni vpisan ali je napačno vpisan ali ima napačno hišno številko, naj reklamira. Vsak dobi vsa potrebna navodila v naših reklamacijskih zgoraj navedenih uradih.

28. t. m. ob 2. popoldne poteče reklamacijska doba. Kdor se še ni, naj se torej pripravi takoj, ako je vpisan in ako ni, naj reklamira.

1,000.000 vinarjev

:: za tiskovni sklad »Zarje« ::

58. izkaz:

R. Z. za leto 1913, nabrano pri izplačevanju dividend v Občnem konsumnem društvu v Idriji 440 v, na veselici ljudskega odra pri sv. Križu nabral s. Ivančan: Zanon V. K. 100 v, Frandolč A. 50 v, D. Huso 20 v, Kosič F. 24 v, nabrano v gostilni pri Sovincu na Dunajski cesti 600 v, na veselici ker je veselica pri Sv. Križu dobro uspela nabrali pevci 902 v, g. Pokiš 50 v, Silič v veselici družbi 126 v, Albert na Tončkov izgubo 81 v, Maganja 31 v, Siličeva družba 227 v, ker so vince pili 100 v, nabrano po sodruhu Jagriču na občnem zboru Vzajemnosti v Nabrežini: N. N. ker ni mogel na Volšica 102 v, Čepin, ker je shod zamudil 100 v, neimenovan 8, ker sem zamudil račun 20 v, na okrajni konferenci v Skriljah dne 6. aprila po sodruhu A. Vrčon 620 v, Schauer 20 v, Dozet 20 v, Repše 50 v, Fr. M. v Cegovnici v Idriji ker je ozdravil 300 v, Simon Moravec v Idriji 100 v, I. Dovič 204 v, veselo omizje sodrugov in sodružic po ženskem shodu na Savi 601 v, Učakar Jože nabral na revirni konferenci rudarjev dne 20. aprila v Trbovljah 419 v, od krojaških odličnikov 100 v.

Skupaj 269723 + 5831 = 275554 vin.

Žrtve militarizma.

Zagreb, v začetku aprila 1913.

Vse za vero, dom, cesarja. Vse treba žrtvovati za blagor domovine, katere ne poznamo, katere nimamo; vse žrtvovati za »domovino«, katere — namesto da bi nam bila dobra, skrbna in ljubezniva mati, — je zločesta mačeha, uničevalka in morilka svojih otrok, ki se dan na dan žrtvujejo za njen blagor.

Militaristična zver, rak-rana na telesu človeške družbe, zahteva vsak dan novih in neštevilnih žrtv; mlade in nadebudne eksistence uničuje na raznovrstne načine, ugonablja napredek naroda, kulture in postavlja na beraško palico tisoče in tisoče kmetijskih in delavskih družin. Neštevilno onemoglih in siromašnih roditeljev gine od lakote in bede izgubivši svoje edince, edino upanje in edino podporo svojih starih let. Proklinjajoči kapitalistični sistem korumpirane človeške družbe zapirajo ovčene oči in čakajo, da jih milostljivi sosede poneso v grob.

Ali to še ni zadosti.

Ne le bombe, šrapneli in svinčenke morijo vaše sinove, o matere in očetje! Militaristični moloh ima tudi druga sredstva za ubijanje. To ubijanje je strašnejše, nevarnejše od najnevarnejših bomb, šrapnelov in svinčenk. Ta sredstva so: železna »disciplina«; strah pred kaznijo za najmanjši prestop; šikaniranje in nečloveško postopanje višjih naprav nižjim. Za primer hočem navesti samo dva slučaja, ki sta se dogodila v zagrebškem garnizijskem zaporu meseca marca t. l.

Dva prostaka s hrvatskega Zagorja sta prišla v konflikt z vojaškimi predpisi in sta bila pripeljana v garnizijski zapor v Zagreb.

Prvi, infanterist Novosel, pripadajoč IV. bataljonu pešpolka št. 96. v Karlovcu, je zaočal in prišel prekasno v vojašnico. Predali so ga vojnemu sodišču v Zagreb, kjer je v preiskovalnem zaporu ležal en mesec in bil obsojen na deset tednov težke ječe, poostrene s postom in trdim ležiščem dvakrat na teden. Ta modni justični škandal in brutalna obsodba za neznan in brezpomemben prestop je reveža zadela kakor strela z vedrega neba. Vstevši še nečloveško postopanje g. profosa, glad in nehygienični prostori, poste-

lje in jedilno orodje je mladi človek prišel do zaključka, da življenje ni vredno življenja; da v teku treh let je v nevarnosti, da bi moral dve preživeti v grozni katakombi in zraven tega po končanem triletnem služenju še naprej, pa je sklenil končati svoje življenje. V vojaških zaporih najprimernejše sredstvo za samomor je zastrupljenje. Zastrupiti se je lahko s šibicami, na razpolago je »goma-rabicha« in — nikotin. Mladi Novosel se je poslužil vsega: od vsake stvari je vzel stanovito količino in v osemindesetih urah je vzel slovo od tega sveta ter se presilil na drugi. — Seveda, vojaški zdravniki so konstatirali, da je smrt nastala vsled pljučnice.

Drugi, topničar Dežnič, pripadajoč topničarskemu polku št. 37 v Zagrebu, je bil obtožen da je dvovinarske novce razpečaval za desetvinarske. V preiskovalnem zaporu je bil en mesec; avditor ga je strašil, da bo dobil 7 do 8 mesecev, fant se je prestrašil in končal tek svojega življenja na enak način kakor Novosel, ne da bi čakal na obsodbo. V treh dneh je tudi on vzel slovo iz doline solza, ter se preselil tja, kamor militaristična hijena ne seže s svojimi kremplji. Tudi o tem slučaju so uniformirani sinovi Eskulapa konstatirali smrt vsled prehlajenja in z zelo čudnimi simptomi...

Zalostno, tužno je bilo gledati secirane ostanke dveh mladih bitij ležečih na mrtvaškem odru; pred nekaj dnevi sta bila čvrsta, zdrava, polna življenja, up in tolažba roditeljev, danes ležita na zagrebškem »Mirogoju«. V pomladni cvetoči dobi svojega življenja padla sta nepokvarjena in njiju ime je registrirano v registru strašnega in groznega militarizma: Nr. ta in ta; Nr. ta in ta; umrla na ... vsled ... itd, itd.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Krojaške pomočnike

za fino veliko delo

sprejme

delavnica Mestni trg 19.

Proda se eobro ohranjeno

kolo (bicikelj)

po zelo nizki ceni. Vpraša naj se v pisarni Občnega konsumnega društva v Idriji.

Maksim Gorkij

„Mati“.

Cena K 4.—.

To pohvalno delo slavnega ruskega pisatelja je izšlo te dni. Dobiva se po vseh knjigarnah, kakor tudi v založbi »Zarje« v Ljubljani, ki je knjigo založila in izdala.

Občno konsumno društvo v Idriji

naznanja s tem, da je v svoji seji dne 9. svečana 1913 sklenilo, da se hranilne vloge članom

obrestujejo od 1. januarja 1913 naprej po 5 odstotkov.

Kredit do 30 dni je obresti prost. Čez 30 dni do 6 mesecev se imajo računati obresti po 6 odstotkov. Od kredita nad 6 mesecev pa po 7 odstotkov in sicer že od 30 dni naprej. Hranilne vloge sprejema društvo vsak dan med uradnimi urami od 8. zjutraj do 12. dopoldne ter od 2. popoldne do 6. zvečer. — Odpovedni rok so pri društvu najprimernejši in varnost vlog najboljše, kajti za varnost garantira premoženjska in blagovna vrednost. Vsak član najlažje zaupa svoje prihranke svojemu zavodu.

Načelstvo.

Najlepša birmanska darila

s katerimi razveselite svojce, si nabavite prav poceni, če se obrnete takoj na

največjo zalogo ur, zlatnine in srebrnine

Blago najfinejše vrste. Cene najnižje.

H. Suttner
Ljubljana, Mestni trg št. 25.
Lastna protokolirana tovarna ur v Švici.
„IKO“ Tovarniška znamka „IKO“
Naročite krasni veliki ilustrirani cenik, ki ga dobite zastoj in poštne prosto.

Odhod parnikov:

v sev. Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.

Nova proga Trst-Kanada:

1. Odhod 15. marca v Portland.

2. Odhod 12. aprila v Quebec.

Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno pri glavni agenturi za Kranjsko, Stajersko in Koroško:

SIMON KMETETZ, Ljubljana,

Kolodvorska ulica šte. 26.

A. Zupancič knjigovez v Ljubljani Slomškova ulica šte. 31

priporoča svojo na novo urejeno

knjigoveznico

za prijazna naročila vsakovrstnih v knjigoveško stroko spadajočih del. — Razen vezanja raznih knjig za knjižnice in šolsko rabo se še posebno priporoča za naročila trgovskih knjig (protokolov), različnih map, vzorčnih knjig in vsakovrstnih kartonaz. Izdeluje tudi okvirje in passepartout, priklade za različne podobe, fotografije itd.

Cene nizke.

Postrežba točna.

40 letni uspeh, ki ga potrjujejo na tisoče priznanj.

Želodčna tinktura

lekarnarja Piccolija v Ljubljani

krepi želodec, pospešuje prebavo in je odvajalna. 1 stekleničica velja 20 vin.

Naročila sprejema lekarna G. Piccoli, Ljubljana.

Kavarna

Unione v Trstu

ulica Caserma in Torre Bianca

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Biljardi

Shajališče tržaških in vnanjih sodrugov.

Postrežba točna. — Napitnina je odpravljena.

Potniki v severno in južno AMERIKO

se vozijo sedaj le po domači avstrijski progi

AVSTRO-AMERIKANA

Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro

najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtinicama, električno razsvetljavo, brezličnim brzojavom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, svež kruh, postelje, kopej itd.

